

01-06-2022

Bachelorprojekt
Aktiv deltagelse og motivation i
samfundsfag

Vejledere: Daniel Panduro og Ebbe Kromann-Andersen

Antal tegn: 64.979

Studienummer: laer185052

Underskrift: Anas Attaheri

Indholdsfortegnelse

1 Indledning	3
1.1 Problemformulering	4
2 Læsevejledning	5
3 Metode	6
3.1 Videnskabeligt grundlag.....	6
3.1.1 Fænomenologi	6
3.1.2 Socialkonstruktivisme.....	6
3.2 Undersøgellesdesign	7
3.2.1 Kvalitative data: Semistruktureret interview	7
3.2.2 Informanter: Elevinterviews	8
3.2.3 Informanter: Lærerinterviews	8
3.3 Kvalitetskriterier.....	9
3.4 Forskningsoversigt	10
3.4.1 International forskning.....	10
3.4.2 National forskning	11
3.5 Begrebsafklaring	11
4 Teoretisk perspektiv.....	12
4.1 Anvendt teori.....	12
4.2 Fem former for motivation.....	13
4.2.1 Vidensmotivation.....	13
4.2.2 Præstationsmotivation.....	13
4.2.3 Mestringsmotivation	14
4.2.4 Relationsmotivation	14
4.2.5 Involveringsmotivation.....	15
4.3 Selvbestemmelsesteori	15
4.4 Lærerens relationskompetence	16
4.5 Fagdidaktik i samfundsfaget	17
4.5.1 Forudsætninger for samfundsfag	17
4.5.2 Makro, Meso og Mikro perspektiv	17
4.5.3 Demokratiopfattelser	18
4.5.4 Undervisnings- og arbejdsformer i samfundsfag.....	20

5	Analyse.....	21
5.1	Hvilke motivationsorienteringer gør sig gældende for elever i samfundsfagsundervisningen	21
5.2	Lærerens relationskompetence	28
5.3	Elevforudsætninger i samfundsfag	29
5.4	Hvilken demokratiopfattelse skal fagdidaktikken fokusere på?.....	30
5.5	Hvilke undervisnings- og arbejdsformer foretrækker eleverne i samfundsfag?	31
6	Handleperspektiv	32
7	Konklusion	34
8	Litteraturliste	35
9	Bilag	38

1 Indledning

Når man læser samfundsfagets faghæfte fra 2019, forstår man hurtigt hvor væsentligt, et fag det er i folkeskolen. Ifølge fagets formål skal eleverne blandt andet *'opnå kompetencer til aktiv deltagelse i et demokratisk samfund'*, samt kunne *'forholde sig til demokratiske grundværdier'* (Børne- og Undervisningsministeriet, 2019, s. 7).

Disse udvalgte formuleringer læner sig op af folkeskolens formålsparagraf, hvor der specifikt står følgende i Stk. 3: *'Folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati'* (Børne- og Undervisningsministeriet, 2006)

Formålet med samfundsfag er dermed, at eleverne opnår kompetencer til, at kunne deltage i et samfund, der er præget af demokratiske grundværdier. For at eleverne kan opnå disse kompetencer, er det afgørende, at de deltager aktivt og heraf er motiveret til at gøre dette. At 'deltage aktivt' er ikke ment i henseende blot at være fysisk til stede i undervisningen, men omhandler også elevernes videns- og handlekompetence. Forudsætningen og målet med dette er bl.a., at eleverne skal kunne tage stilling til samt opnå kendskab til samfundsmæssige udviklinger og problemstillinger (Børne- og Undervisningsministeriet, 2019, s. 19). Som samfundsfaglærer er jeg bevidst om, hvor bredt det faglige omfang er og samtidig også bekendt med, hvor store og til tider abstrakte disse udviklinger og problemstillinger kan være for 8. og 9. klasseselever. Samtidig er der konstant ændringer i samfundet, og hermed skal aktualitet også tænkes ind som en vigtig faktor i samfundsfagsundervisningen.

Jeg har gennem mine praktikker (især 2. praktik hvor samfundsfag var fokus) primært mødt flere klasser og elever, som havde svært ved at deltage aktivt i undervisningen. Nogle elever fandt alt fra fagbegreber til aktivitetsformer for uoverskuelige og dermed mistede flere motivationen til at deltage aktivt i undervisningen.

Jeg vil derfor i denne opgave undersøge, hvilke faktorer der påvirker dette og belyse bl.a. forskellige elevforudsætninger for at kunne deltage i samfundsfagsundervisningen. Dette vil blive

gjort i håb om at kunne blive klogere på et handleperspektiv, der netop imødekommer de udfordringer.

I forlængelse af dette, er det også relevant at undersøge, om der er en sammenhæng i motivationen i forhold til, hvilke forudsætninger eleverne har for aktiv deltagelse i faget. Skyldes motivationen, at man f. eks kommer fra et hjem, hvor der diskuteres nyheder og debatteres om aktuelle og samfundsorienteret emner? Og har det en indflydelse, hvis man ikke kommer fra sådan nogle rammer? I den forbindelse, er det også værd at undersøge, hvor meget 'samfundsfagligt', eleverne møder udover de to ugentlige lektioner.

Der vil også blive præsenteret forskellige handleperspektiver- og forslag, som fokuserer på, hvordan man kan styrke elevers motivation for faget. Jeg vil bruge mine egne erfaringer fra praksis, samfundsfaglige moduler og et relevant specialiseringsmodul fra lærerstudiet, til at præsentere et mere nytænkende, innovativt og inkluderende bud på undervisning, der styrker elevers kompetencer og engagement for og i faget. Opgavens analyser og handleperspektiver er udarbejdet i forlængelse af refleksion over relevant teori.

1.1 Problemformulering

Disse indledende refleksioner har medført følgende problemformulering:

Hvilke motivationsfaktorer gør sig gældende for elever i samfundsfagsundervisningen? Hvordan kan man som samfundsfagslærer tilrettelægge en undervisning i samfundsfag, der motiverer eleverne til aktiv deltagelse, og er der specifikke undervisnings- og arbejdsformer, der imødekommer dette?

2 Læsevejledning

Udgangspunktet for dette bachelorprojekt har været at undersøge, hvilke motivationsfaktorer, der gør sig gældende i samfundsfag, samt hvilke didaktiske overvejelser og refleksioner, som læreren bør gøre sig, for at imødekomme yderligere motivation og aktiv deltagelse.

I opgavens første del beskrives de metodiske valg og refleksioner. Heraf præsenteres undersøgelsesdesignet, hvor jeg begrundet de metodiske valg. Jeg vil derefter stille mig kritisk overfor det empiriske data og præsentere refleksioner omhandlende international og national forskning.

I opgavens anden del præsenteres opgavens teoretiske perspektiv, hvormed jeg anvender forskellige teoretikere, som jeg har fundet relevante for opgaven. Der vil blive beskrevet både pædagogiske, faglige og fagdidaktiske refleksioner.

I opgavens tredje del præsenteres analysen, hvor jeg med afsæt i de teoretiske positioner analyserer og diskuterer de empiriske fund sammenholdt med både internationale og nationale forskningsresultater.

Efter analysen vil jeg give mit bud på et handleperspektiv. Slutteligt følger projektets konklusion, hvor jeg sammenfatter de vigtigste pointer og refleksioner.

Valg af projektsyn

Dette bachelorprojekt er opbygget og skrevet med et angelsaksisk projektsyn. Formålet med dette projektsyn er at skabe ny viden i forlængelse med opgavens problemformulering, som er omdrejningspunktet frem til opgavens konklusion. Jeg vil redegøre for de valgte teorier og metoder og analysen vil være skarpt vinkle heraf (Pjengaard, 2019, s. 66).

3 Metode

3.1 Videnskabeligt grundlag

I det følgende afsnit vil jeg redegøre for, hvilke forskningspositioner der vil blive anvendt i dette bachelorprojekt. Disse positioner har betydning for, hvordan jeg anskuer og analyser det udvalgte empiri.

3.1.1 Fænomenologi

For at kunne undersøge elevers motivation for samfundsfag er det en nødvendighed at forstå flere elevers oplevelser og erfaringer. Derfor må jeg tage afsæt i en forskningsposition, som lægger vægt på menneskets egne oplevelser i deres egen ret. Derfor vælger jeg fænomenologi, som netop har dette fokus (Mottelson & Muschinsky, 2017, s. 42). Udgangspunktet i denne forskningsposition er, at mennesker baserer sig på de erfaringer og oplevelser, de gør sig. Derfor mener jeg netop, at afsættet i disse vil give adgang til at forstå og belyse min problemformulering (Mottelson & Muschinsky, 2017, s. 42).

Fænomenologi er hermed en retning, der forsøger at undersøge grundlaget for, hvordan individer subjektivt oplever verden. I et samfundsfagligt perspektiv, kan dette kobles til det fagdidaktiske begreb *livsverden*. Begrebet er første gang beskrevet af filosofen Edmund Husserl. Husserl beskrev livsverden som, at der altid er bevidsthed om 'noget' for det enkelte menneskes bevidsthed. Senere videreudviklede Alfred Schutz begrebet til at omfatte den sociale verden, som individet oplever (Christensen, 2021, s. 58).

3.1.2 Socialkonstruktivism

Når man tager afsæt i socialkonstruktivismen, sætter vi forståelser, erfaringer og iagttagelser og tildeler dem betegnelsen 'konstruktioner'. Disse konstruktioner er ikke lig med en endegyldig sandhed og er bundet op af de fortolkninger forskellige individer reflekterer over. For at kunne forstå mennesker, må vi studere dem og se på deres sociale betingelser (Mottelson & Muschinsky,

2017, s. 58). Mennesker bliver påvirket af de sociale betingelser, de har, og de er altid i en foranderlig og dynamisk proces (Schmidt, 2022). I forhold til dette projekt kan socialkonstruktivisme være en forskningsposition, der kan bidrage til, at se på elevers forskellige sociale betingelser, og om den har indflydelse på deres forudsætninger for aktiv deltagelse i undervisningen.

3.2 Undersøgellesdesign

I det følgende afsnit vil jeg udfolde det undersøgelsesdesign, der ligger til grund for min indsamling af empiri.

3.2.1 Kvalitative data: Semistruktureret interview

Hoveddelen af empirien til dette projekt er blevet frembragt i form af kvalitative metoder som konkret er: semistrukturerede interviews. Her fandt jeg det væsentligt, at både interviewede elever og samfundsfaglærere, i forhold til deres oplevelser og erfaringer relateret til motivation i samfundsfag. Ved at inddrage begge parter, får jeg et realistisk billede af klasserummet og samtidigt et professionelt didaktisk perspektiv på problemstillingen.

I det semistrukturerede interview gør man typisk brug af en interviewguide. I guiden vil der være listet nogle spørgsmål, som ønskes besvaret under interviewet. Guiden skal ses som en struktur for interviewet, men med mulighed for variation for hvert interview. Der skal være mulighed for at interviewet tager for efter den aktuelle samtale. (Larsen & Tireli, 2015, s. 97). De anvendte skabeloner til interviewguide er inspireret af Claus Elmholdt og Lene Tanggaards interviewguide skabelon, som blev udarbejdet i forbindelse med et forskningsprojekt indenfor Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) (Brinkmann & Tanggaard, 2020, s. 38). Se bilag for begge interviewguide.

Ved at bruge det semistrukturerede interview, ønsker jeg at opnå en uddybet viden med konkrete eksempler og fortællinger. Interview som metode er anvendeligt i form af, at den viden man ønsker at undersøge, findes i individets personlige oplevelser og erfaringer (Mottelson & Muschinsky, 2020, s. 126-127). Dermed gøres samtalen individer imellem til den centrale produktion af data. Dette er ideelt for projektets undersøgelse, da samtale er måden: "... *hvorpå den eller de*

informant 5 og 6. Endvidere gjorde jeg det klart for alle informanter, at det var deres erfaringer, holdninger og viden, der var i fokus, og at der ikke var nogle 'rigtige eller forkerte' svar.

Alle seks interviews kan findes i sin fulde transskriberet længde i bilagene.

3.3 Kvalitetskriterier

I dette afsnit vil jeg komme ind på projektets data validitet og reliabilitet. Begge udtryk kendetegner videnskabelig forskningskvalitet.

I forhold til projektets data validitet (gyldighed) er det en snæver informantgruppe, da den kun indbefatter seks informanter. Dataet er gyldigt i forhold til informanternes oplevelser og erfaringer, men er ikke repræsentative for hele landets 8. og 9. klasseselever samt samfundsfagslærere. Ydermere er det vigtigt at nævne, at alle elever og lærere tilhører samme folkeskole. Havde man delt de seks interviews op i seks forskellige folkeskoler, havde man kunne argumentere for en bredere repræsentation. Endvidere kan man diskutere udvælgelsesprocessen, da det var de to klassers lærere, der vendte tilbage med de konkrete elever. Det kan give et indtryk af, at det er nogle generelt engageret elever, der vil deltage i sådan et interview. Havde man brugt metoden 'spørgeskema' og spurgt om lignende spørgsmål til alle klassens elever, kunne dette også have bidraget til dataens gyldighed. På trods af dette har jeg udformet og udført projektet i forhold til de udvalgte informanter, så projektets konklusion skal naturligvis kun blive set gyldig i forhold til de specifikke informanternes udsagn.

Fokuserer vi på dataens reliabilitet (pålidelighed), er der også flere faktorer, der spiller ind. Jeg vil ikke kunne gentage interviews og få præcis samme resultat, da interviewsituationen og konteksten vil være ændret. Samtidig er det et komplekst fænomen at undersøge, da motivation og drivkraft er et kontekstuel element, der ændrer sig ud fra situationer og følelser. En anden faktor er, at jeg ikke kendte informanterne før interviewprocessen. Jeg formoder derfor, at de har svaret ærligt i den givne situation, da der ikke var en lærer-elev relation og en mulig autoritet som faktor. Samtidig står de foran en fremmede, de ikke kender, og det kan have haft indflydelse på, hvor meget de vil dele, da de højst sandsynligt ville kunne drøfte mere sårbare emner og erfaringer med en lærer, de har relation til.

3.4 Forskningsoversigt

3.4.1 International forskning

I forhold til international forskning i generel motivation og aktiv deltagelse, viser det sig som et område, der er blevet forsket meget omkring i hele verden. Der var en stor mængde videnskabelige rapporter og artikler om både hvad der skyldes at elever er eller ikke er motiveret og aktiv deltagelse i undervisningen generelt. Det viste sig som et bredt område og eftersom dette projekt omhandler samfundsfag specifikt, valgte jeg at søge efter 'research about motivation of students in social science' og her fandt jeg også flere rapporter. Et af de forskningsprojekter, jeg fandt særligt inspirerende, var et norsk universitetsprojekt ved navn 'Student Motivation for Social Studies - Existential Exploration or Critical Engagement', som er udført af Kjetil Børhaug fra University of Bergen og Solveig Borgund fra Western Norway University College (Børhaug & Borgund, 2018, s. 102). En af hovedkonklusionerne i denne rapport er, at norske udskolingselever typisk var mere motiveret i samfundsfag end andre lignende fag, da faget giver mere mulighed for selvregulering og selvbestemmelse. Yderligere bliver det konkluderet, at det er motiverende for elever, at fagets indhold berører dem enten direkte eller 'vækker' nogle følelser og holdninger i dem (Børhaug & Borgund, 2018, s. 102). Begge pointer finder jeg interessante at undersøge om det også gør sig gældende herhjemme i henholdsvis en 8. og en 9. klasse.

Et andet relevant internationalt forskningsprojekt er ICCS (International Civic and Citizenship Education Study). Et af formålene med ICCS-undersøgelser er at undersøge elevens viden om demokrati, politik, samfund m.m. Derudover sammenligner man forskellige lande i forhold til aktiv og passiv deltagelse i både undervisningen og i samfundet (Bruun et al, 2017). Projektet ledes og koordineres af ACER i Australien og LPS i Italien, og der er blevet udført to undersøgelser i 2009 og 2016. Den næste undersøgelse bliver udarbejdet i 2022, og der vil i denne opgave derfor blive inddraget nogle af hovedresultaterne fra 2016, da det er det seneste udgivet forskning fra ICCS (Bruun et al, 2017).

3.4.2 National forskning

I forhold til national forskning, fandt jeg det relevant at søge efter specifik forskning hos udskolingslever, da det er min målgruppe. Jeg havde allerede bekendtskab med forsker, Mette Pless, og hendes fem motivationsorienteringer fra tidligere praktikforløb og moduler. Jeg fandt ud af, at Mette Pless sammen med Noemi Katznelson, Peder Hjort-Madsen og Anne Mette W. Nielsen har skrevet bogen 'Unge motivation i udskolingen' for Center for Ungdomsforskning (udgivet i serien Ungdomsliv i 2015). Bogens hovedkonklusioner bygger på både kvalitativt og kvantitativt materiale og konkluderer, at der er behov for en forandring af måden vi forstår og tænker 'motivationsbegrebet'. Herunder at motivation først og fremmest opstår *kontekstuel* og ikke er noget, man kan have for 'meget' eller for 'lidt' af (Pless et al, 2015, s. 12). 'Unge motivation i udskolingen' vil blive brugt som et hovedelement i dette projekts teoretiske perspektiv.

3.5 Begrebsafklaring

Jeg vil i dette afsnit begrebsafklare de essentielle begreber fra min problemformulering. Jeg er opmærksom på, at begreberne kan defineres og forklares på forskellige måder, og dette vil blive belyst senere i projektet.

Motivation

Motivationsbegrebet er i et dagligdagssprog svært at definere. Mange spørgsmål gør sig gældende, når man taler om motivation; har man *lyst* til at gøre noget bestemt? Er man *villig* til at gøre noget bestemt? Har personen *besluttet* sig for at gøre noget bestemt? Har de valgt at *fokusere* på noget bestemt? Eller er de *nødt* til at gøre noget bestemt? (Hein, 2019, s. 19).

For god orden skyld vil jeg henvise til en rummelig definition, så jeg har en konkret begrebsafklaring, der kan ligge grund til for arbejdet med dette bachelorprojekt. Weiner (1992) og Franken (2002) definerer motivation som:

'Motivation er de faktorer i et individ, som vækker, kanaliserer og vedligeholder adfærd i retning mod et mål'. (Hein, 2019, s. 19).

‘Faktorer’ er nøgleordet, og der vil netop blive redegjort for, hvad disse forskellige faktorer kan være, samt hvordan de gør sig gældende i samfundsfagsundervisningen.

Deltagelse

Ifølge Gunnar Witt kan man ikke ‘ikke-deltage’. Hvis man er fysisk til stede i en situation, vil man altid deltage, bare i forskellige positioner. Taler vi om aktiv deltagelse, er det ikke nok, at eleverne er fysisk til stede i en undervisningssituation; eleverne skal tage aktiv del i undervisningen. For at dette skal kunne lykkes, må læreren skabe muligheder og imødekomme de forudsætninger, hver elev har for netop at kunne deltage i en undervisningssekvens- og/eller situation. (Witt, 2014, s. 63).

4 Teoretisk perspektiv

4.1 Anvendt teori

Jeg har benyttet mig af forskellige motivationsteorier. Først og fremmest benytter jeg mig af Mette Pless’ (mfl.) fem motivationsorienteringer relateret til forskning af motivation i udskolingen. Dernæst fandt jeg det relevant at inddrage Deci og Ryans selvbestemmelsesteori. Deci og Ryan har to grundantagelser om motivation: behov for tre psykologiske behov og indre og ydre motivation. Som relevant pædagogisk teori har jeg valgt at inddrage Louise Klinges relationskompetence for at se, om det har en indflydelse på lærerens ageren og mål om at skabe yderligere motivation og deltagelse. I forhold til det samfundsfaglige tager jeg primært afsæt i Anders Stig Christensens nye fagdidaktiske bog: Samfundsfagsdidaktik: livsverden, fag og politisk dannelse fra 2021. Her bruger jeg især kapitlerne om elevforudsætninger, demokratiopfattelser og arbejdsformer i samfundsfag som teoretisk afsæt for mine undersøgelser. Jeg vil derudover supplere til det samfundsfaglige med refleksioner fra tidsskriftet POLIS, der både belyser elevforudsætninger og bud på en ny og innovativ undervisning i samfundsfag.

4.2 Fem former for motivation

Mette Pless, Noemi Katznelson, Peder Hjort-Madsen og Anne Mette W. Nielsen har i deres bog 'Unge motivation i udkolingen - et bidrag til teori og praksis om unges lyst til læring i og udenfor skolen', udfoldet fem forskellige motivationsorienteringer, som kan skabe et overblik over, hvad der gør sig gældende for motivationen for udkolings elever. Baggrunden for arbejdet har været både kvalitative og kvantitative undersøgelser i form af spørgeskemaer, observationer, gruppeinterviews med både elever og lærere m.m. (Pless et al, 2015, s. 38).

Orienteringerne er tænkt som et refleksionsredskab til relevante fagpersoner i udkolingen og har til formål at diskutere og overveje, hvilke faktorer der gør sig gældende. Endvidere at sætte fokus på, hvordan man kan arbejde på at skabe yderligere motivation i undervisningen (Pless et al, 2015, s. 93). En væsentlig pointe er, at de enkelte orienteringer ikke kan stå alene, men at man som lærer må have fokus på flere på samme tid i ens didaktiske overvejelser og udførsel i klasserummet (Pless et al, 2015, s. 93). Derudover vil de forskellige orienteringer fungere forskelligt afhængigt af, hvilke klasser og elever man har at gøre med. Derfor kræver det, at læreren bliver bevidst om hvilke orienteringer, der netop gør sig gældende for ens elever (Jensen & Behrendt, 2016, s. 17).

4.2.1 Vidensmotivation

Vidensmotivationen handler om nysgerrigheden og motivationen for at tilegne sig ny viden (Pless et al, 2015, s. 64). Denne motivation er ofte i forhold til specifikke fag og faglige præferencer, dvs. elevens interesse for et fags konkrete emner. Både fagligt 'stærke' og 'svage' elever kan være drevet af denne motivation for at opnå ny viden (Pless et al, 2015, s. 70). Det er vigtigt, at man som underviser interesserer sig for elevernes faglige interesser og prøver at inkorporere dette, der hvor det giver mening.

4.2.2 Præstationsmotivation

Præstationsmotivationen handler om at være drevet af at præstere i form af f. eks karakterer og prøver. Orienteringen er for nogle elever, at de er ekstra motiveret, når der er 'noget på spil', og at de bliver bedømt med en karakter eller anden form for bedømmelse (Pless et al, 2015, s. 76). Det

handler også om, hvad eleverne laver i undervisningen i forhold til, at det skal 'bruges til eksamen' eller andet. Karakterer bliver en form for symbolsk kapital og kan samtidig spille en intern rolle i klassen og positioner i klassen; gennem karakter får man vist sin symbolske orden i klassehierarkiet (Pless et al, 2015, s. 76). Denne motivation kan også have et konkurrenceaspekt i forhold til aktiviteter i undervisningen. Præstationsmotivationen kan for nogle også virke demotiverende i forhold til elever, der ikke 'rangerer' højt i karakterhierarkiet, og den kan kobles til nederlagserfaringer og angst for at fejle (Pless et al, 2015, s. 76).

4.2.3 Mestringsmotivation

Mestringsmotivationen handler om at kunne mestre en opgave eller en læringsituation. Hvis elever oplever et fag, som noget de er gode til, vil de ofte være motiveret til at 'mestre' det (Pless et al, 2015, s. 83). Elever, der tror, de kan klare sig godt i en undervisningssituation, har også større chance for rent faktisk at lykkes med det (Jensen & Behrendt, 2016, s. 17). Endvidere hvis opgaven eller situationen er udfordrende, og at det lykkedes eleven at mestre opgaven, vil det være medvirkende til øget motivation og hermed også selvtillid. Udfordringerne i relation til mestringsmotivation er, at der findes nogle elever, der ikke vil blive udfordret tilstrækkeligt samt andre elever, der vil have det svært ved at magte og mestre de 'krav', der stilles i undervisningen (Pless et al, 2015, s. 82).

4.2.4 Relationsmotivation

Et centralt element for unges motivation er relationerne i skolen. Her menes der både elev-elev, elev-lærer og den generelle klasserumskultur. Vigtigst af alt i denne orientering er at føle sig som en del af et fællesskab og at være tryk hos sine klassekammerater og lærere. Samtidig vil det svække elevens motivation, hvis de føler sig udenfor af klassefællesskabet (Pless et al, 2015, s. 89). Det er vigtigt, at læreren interesserer sig for eleverne - både på de personlige og faglige aspekter. Det er lærerens opgave at den positive relation også udformes til faglig progression (Jensen & Behrendt, 2016, s. 18).

4.2.5 Involveringsmotivation

Denne motivation handler om, at eleverne bliver involveret i de læreprocesser, som udspiller sig i skolehverdagen. Det motiverer elever, når de bliver involveret i det faglige indhold og læreprocesser. Ifølge Lene Tanggaard er det, når 'elever får mulighed for at skabe noget med deres hoved og hænder', at der er gode forudsætninger for læring (Pless et al, 2015, s. 92).

4.3 Selvbestemmelsesteori

En motivationsteori der er vokset frem siden 1970'erne er selvbestemmelsesteorien. Teorien er udviklet af de to amerikanske psykologer Edward L. Deci og Richard M. Ryan (Hein, 2019, s. 195). Den bygger på to grundantagelser om motivation. Den første går ud på, at der skal være tre psykologiske behov opfyldt, før en person kan opretholde en drivkraft og hermed være motiveret; kompetence, tilhørsforhold og selvbestemmelse (Ågård, 2021, s. 20).

Kompetence er en følelse af, man kan overskue og magte, hvad end opgaven kræver. Med det menes der ikke nødvendigvis en top dygtighed i forhold til opgaven, men at man har de forudsætninger for at kunne lykkes med en opgave (Ågård, 2021, s. 20).

Tilhørsforhold (eller samhørighed) er en følelse af, at man hører til et sted. Det er forbundet med en tryghed i en gruppe, klasse eller fællesskab (Ågård, 2021, s. 21).

Selvbestemmelse betyder, at man er personlig involveret og engageret i en læreproces. I praksis betyder det, at elever har en indflydelse på alt fra indhold til rammer i undervisningen. Begrebet skal ikke forstås som fuldstændig uafhængighed, men at man som elev har medbestemmelse i processerne (Ågård, 2021, s. 20-21).

Ifølge Deci og Ryan gælder disse behov for alle mennesker. Når disse behov er opfyldt, vil man som menneske være tilfredsstillet, nysgerrig og interesseret i en læreproces. Samtidig vil det svække motivationen, hvis et eller flere behov ikke er opfyldt (Ågård, 2021, s. 21).

Indre og ydre motivation

Den anden grundantagelse om motivation ifølge Deci og Ryan handler om indre og ydre motivation. Når der er tale om *indre* motivation, vil eleven udføre en aktivitet eller en opgave blot for nydelsen. Dvs. fordi eleven finder den eks. sjov, interessant, underholdende osv. Hermed er det den indre drivkraft og interesse, der styrer handlingen (Hein, s. 2019, s. 196). Den *ydre* motivation knytter sig til opgaver eller aktiviteter, som udføres grundet opnåelse af et specifikt udkomme (Hein, s. 2019, s. 196). I en skolesammenhæng kan det være en høj karakter, opfylde nogle forventninger, at undgå skamfølelse osv. Her går eleven ikke til en aktivitet grundet den indre interesse, men fordi man forventer/frygter noget specifikt (Ågård, 2021, s. 20).

4.4 Lærers relationskompetence

Når der tales om lærers relationskompetence er det svært at komme uden om ph.d. forsker Louise Klinge. Når en lærer agerer relationskompetent, bidrager læreren til at både dannelse og uddannelse kan lykkes for børn (Klinge, 2017, s. 123).

Klinge lister tre karakteristika for lærers relationskompetence: 1) afstemmere, 2) omsorgsetiske handlinger og 3) understøttelse af elevers behov for oplevelse af selvbestemmelse, kompetence og samhørighed (Klinge, 2017, s. 124). Den tredje karakteristika vil jeg ikke komme yderligere ind på, grundet den tidligere beskrivelse i forhold til selvbestemmelsesteorien.

1. *Afstemmere* kan være både ord og handlinger. Det kan være handlinger som smil, latter, timing i turtagning m.m. Samtidig kan det være et venligt, nysgerrigt og åbent sprog. Afstemmere kan give elever en følelse af, at læreren har dem på sinde, og at man er på bølgelængde med dem (Klinge, 2017, s. 124).
2. *Omsorgsetiske handlinger* er, når læreren har eleverne på sinde. Handler en lærer omsorgsetisk, bestræber man sig på at skabe en faglig og trivselsmæssig dagsorden. Samtidig ydmyges ingen elever for enten psykiske, som fysiske behov (Klinge, 2017, s. 125).

4.5 Fagdidaktik i samfundsfaget

Anders Stig Christensen definerer fagdidaktik i samfundsfag som, *hvad* der skal undervises i, *hvorfor* og *hvordan* (Christensen, 2021, s. 22). I forhold til motivation i samfundsfaget, er det bl.a. essentielt at se på deres forudsætninger for samfundsfaget.

4.5.1 Forudsætninger for samfundsfag

I det samfundsfagsdidaktiske tidsskrift, POLIS, har lektor Mette Jørgensen bl.a. undersøgt nogle samfundsfagsdidaktiske problemstillinger set fra lærerens perspektiv. Undersøgelsen tager udgangspunkt i seks lærerinterviews. En af hovedkonklusionerne er, at elevers faglige forudsætninger for at deltage aktivt i undervisningen, kan være præget af en sociokulturel skævvridning (Jørgensen, 2020, s. 46). Jørgensens undersøgelser viser, at deres forudsætninger kan være påvirket af det sprog og den viden, de har fra deres sociale og kulturelle baggrund uden for skolen. Jørgensen argumenterer for, at elever har bedre forudsætninger for at tilegne sig samfundsfaglige begreber og deltage aktivt i diskussioner i klasserummet, hvis eleverne er vant til samfundsfaglige diskussioner hjemmefra. De vil ydermere også have bedre kendskab til aktuelle problemstillinger, hvis det er tradition og kutyme at tale og diskutere i hjemmet (Jørgensen, 2020, s. 48).

4.5.2 Makro, Meso og Mikro perspektiv

Ifølge Anders Stig Christensen kan vi via et sociologisk synspunkt skelne mellem tre niveauer til at beskrive de samfundsmæssige rammer, der kan have indflydelse på elevforudsætninger (Christensen, 2021, s. 70).

På makroniveau er globalisering hovedbegrebet. Globalisering er et grundvilkår for alle mennesker, også skoleelever (Christensen, 2021, s. 70). Inddrager vi Zygmunt Bauman og hans teori om *vagabonder og turister*, er der også en relevans til skoleklassen. Udtrykkene skal forstås metaforisk. Baumann refererer til en 'turist' som en, der kan slå sig ned og rejse, hvor han/hun vil, hvorimod vagabonden (eks. flygtninge) er tvunget til at forlade et sted grundet visse omstændigheder; både

politiske, sociale og økonomiske konsekvenser (Juul, 2018, s. 243). I relation til klasserummet vil der individuelt være nogle elever, der nyder godt af globaliseringen, og samtidig må nogle elever døje med negative konsekvenser (Christensen, 2021, s. 71).

På mesoniveauet ser vi på elevers sociokulturelle tilhørsforhold. Christensen refererer her til, at der er sociokulturelle forskelle mellem forskellige grupper, og at elever vil være præget af de forhold og baggrunde de kommer fra socialt, økonomisk og politisk (Christensen, 2021, s. 72).

På mikroniveau fokuserer man på de enkeltes relationer mellem individer og grupper. Der vil altid være individuel forskel i en klasse i forhold til elevers relation, herunder muligheder og ressourcer til forældre og omgangskreds (Christensen, 2021, s. 73).

4.5.3 Demokratiopfattelser

Den offentlige debat fylder meget i det danske samfund, og har gennem de seneste år flyttet sig hen på de sociale medier, i forbindelse med den teknologiske samfundsudvikling (Christensen, 2021, s. 28). En stor del af brugergruppen af sociale medier er netop udskolingselever, og det er derfor sandsynligt, at de oplever den offentlige debat (Kulturministeriet, 2021).

Ifølge Christensen er det derfor vigtigt at diskutere, hvordan uddannelse generelt kan og skal være med til at udvikle fremtidens demokratiske samfund. For at elever kan opnå kompetencer i et demokratisk samfund, er det væsentligt at redegøre og diskutere forskellige demokratiopfattelser og hvilke(n) der gør sig gældende og fylder i f. eks klassedebatten, da dette er et konkret 'rum', der giver plads til, at eleverne kan udfolde de kompetencer, de skal ende med at opnå i samfundsfagsundervisningen.

Det er værd at nævne, at de følgende demokratiopfattelser ikke er 'opfundet' af Anders Stig Christensen, men for god orden skyld vil jeg bruge hans redegørelser og refleksioner fra samme kapitel i bogen 'Samfundsfagsdidaktik: livsverden, fag og politisk dannelse' til alle beskrivelser:

Repræsentativt / elitedemokrati

Denne tilgang fokuserer på, at alle mennesker ikke er lige gode til at træffe beslutninger, så det er mest hensigtsmæssigt at overlade beslutningerne til en 'elite'.

Liberalt demokrati

I denne tilgang er det centrale individet og dets rettigheder. I forhold til dette menneskesyn er demokratiets hovedformål at sikre individets rettigheder.

Kommunitaristisk demokrati

Som en filosofisk kritik af de liberale idealer og teorier, vil det kommunitaristiske demokrati sætte fokus på fælles værdier i et samfund.

Republikansk demokrati

Denne tilgang ligger tæt op af det kommunitaristiske. Hovedpointen er, at man vil forsvare det fælles bedste, og dette skal gøres på et fælles politisk grundlag.

Deliberativt demokrati

Denne tilgang svarer til Hal Kochs samtaledemokrati. I et skoleregi vil man udvikle kompetencer til at kunne deltage i den demokratiske debat.

Multikulturel tilgang til demokrati

Her menes der, at man burde kunne se kulturel forskellighed som en værdi, og at kulturel forskellighed bliver set positivt.

(Christensen, 2021, s. 33-38).

4.5.4 Undervisnings- og arbejdsformer i samfundsfag

Arbejdsformer skal forstås som aktiviteter, eleverne indgår i.

Problem- og projektorienteret undervisning

I 1993 blev projektform indført i folkeskoleloven, og det er dermed et krav, at eleverne arbejder med arbejdsformens principper og metoder (Danmarkshistorien.dk, 2012). Selvom skoleskemaet er opdelt, så har projektarbejdet sin plads i den obligatoriske projektopgave i 9. klasse og i afgangseksamen i samfundsfag, hvor eleverne selv skal formulere et projekt med et produkt tilsvarende. I forhold til at arbejde problemorienteret i samfundsfaget skelnes der mellem tre planer. 1) problemer i samfundet, 2) faglige problemstillinger og 3) eleverne arbejder problemløsende i deres læreproces (Christensen, 2021, s. 80-81).

Casebaseret undervisning

Casebaseret undervisning kan tage udgangspunkt i aktuelle cases og er emnerelateret og konkrete. Som lærer burde man ifølge Christensen tage stilling til, om der vil indgå begreber i casearbejdet, samt hvordan forbindelsen mellem casen og begreberne foreligger sig. Eksemplariske cases tager udgangspunkt i et konkret fænomen og et eller flere generelle begreber (Christensen, 2021, s. 93-94).

Rollespil, simuleringer og scenarier

Rollespil kan anvendes som politisk paneldebat, hvor eleverne skal repræsentere forskellige politiske partier/aktører. Målet er, at eleverne skal leve sig ind i en rolle. I et scenariebaseret forløb er målet, at eleverne skal definere deres rolle, f. eks med at producere aviser eller designe en fiktiv person eller by. Disse arbejdsformer giver mulighed for at arbejde med den sociologiske fantasi og empati for andre personer og perspektiver (Christensen, 2021, s. 96-97).

Par og gruppearbejde

En stor del af arbejdet i faget foregår i par eller grupper. Arbejdet kan tages i brug i både korte og lange aktiviteter/forløb. At anvende gruppearbejde giver god mening i samfundsfag, da eleverne kan udvikle samarbejds- og handlekompetence i forhold til at ytre og høre holdninger og meninger (Christensen, 2021, s. 99).

Klassesamtale eller/og debat

I denne arbejdsform kan læreren forklare og diskutere relevant samfundsfagligt stof i plenum. Der indgår en masse almenpædagogiske aspekter i denne arbejdsform som f. eks: klasserumskultur og flerstemmighed. Begge aspekter handler om, at elever føler sig trygge i at ytre sig i klassen, samt at flere stemmer får mulighed til at ytre sig om deres holdninger (Christensen, 2021, s. 100).

5 Analyse

Jeg vil i det følgende afsnit forsøge at svare på min problemformulering ved at benytte det teoretiske perspektiv sammen med det indsamlede empiriske data fra mine interviews. Analysens opbygning har er en deduktiv tilgang, da jeg arbejder ud fra mine teoretiske begreber og laver analysen derudfra (Larsen & Tireli, 2015, s. 111).

5.1 Hvilke motivationsorienteringer gør sig gældende for elever i samfundsfagsundervisningen?

Ser vi på Mette Pless (mfl.) motivationsorienteringer er det tydeligt, at alle fem former gør sig gældende for informanterne. Når eleverne bliver spurgt ind til, hvad de synes om faget, samt hvad der motiverer dem, er det specielt *vidensorienteringen*, der viser sig. Vidensorienteringen kredser sig om interessen og nysgerrigheden for at tilegne sig ny viden (Pless et al, 2015, s. 64). Informant 1 bliver spurgt ind til om eleven selv føler, at eleven deltager aktivt i samfundsfagsundervisningen. Her svarer informanten:

Informant 1: *“Ja ja meget. I høj grad. Altså f. eks forleden, da vi talte om Rusland-Ukraine situationen blev der snakket meget om ‘hvem der havde ret’ og så noget og hvad burde der gøres ved situationen, f. eks ‘hvor skal de civile gå hen’ og så noget. Så man lærer også noget nyt i faget ved at deltage i de snakke vi har og de opgaver vi får.”*

Eleven understreger interessen for et fagligt emne via diskussion, og at informanten erfarer, at man lærer noget nyt ved disse diskussioner. Dette understøtter Pless’ pointe om, at der er en tendens til, at nogle elever særligt er interesseret i nogle faglige præferencer i faget og motivationen for at tilegne sig ny viden (Pless et al, 2015, s. 70). Dette ses flere gange hos de fire elevinformanter. I forlængelse af spørgsmålet om eleverne finder samfundsfag som et vigtigt fag, nævner informant 1 at:

Informant 1: *“Jeg synes også det er et vigtigt fag. Du kan bruge det til alt. Når du bliver ældre: hvorfor betaler du skat? om inflation og så noget. Hvorfor og hvordan stemmer man til valg og så noget.”*

Informanten nævner forskellige perspektiver, som er relevante for eleven senere hen i livet, i form af praktisk skattebetaling og valgprocedurer. At eleven har denne interesse, kan også kobles til Deci og Ryans teori om indre og ydre motivation. I dette eksempel er elevens motivationsfaktor *ydre*, da selve meningen med læringen har et specifikt udbytte (Hein, 2019, s. 196). Det er en tilegnelse af viden, som kan være nyttig og hjælpsom som samfundsborger.

Gennemgående for alle fire informanter er det konkrete og aktuelle emne: Rusland-Ukraine konflikten. Det er tydeligt, at informanterne har enorm faglig interesse for konflikten og dens konsekvenser. De peger alle på, at det fylder i både timerne og især derhjemme, hvor flere taler og diskuterer situationen med både venner og familie. Dette er et eksempel på, hvor meget aktualitet og relevans kan fylde for elever i forhold til samfundsfaglige emner. Endvidere understøtter det også vidensorienteringen, der netop har fokus på specifikke fag og faglige præferencer; i dette tilfælde den aktuelle konflikt.

Samtidig ses der også eksempler i informanternes udsagn på, at hvis emnerne ikke er aktuelle, mister eleverne motivationen.

Informant 2: *“Jeg vil ikke blive lige så motiveret hvis der var emner der skete for lang tid siden. Når vi har lært om hvordan de politiske ideologier er opfundet, så synes jeg det minder mere om så noget historie og det synes jeg ikke er så fedt. Eller styreformer.”*

Ser vi videre hen mod *præstationsmotivation*, er den ikke lige så gældende, men kan stadig ses i nogle af informanternes udsagn. Særligt interessant hos kun de to 9. klasseselever; som er de eneste elever, der nævner eksplicit ord som karakter, eksamen og prøver. Dette hænger muligvis sammen med, at de er tættere på afgangseksamenen, og at det sandsynligt ikke fylder lige så meget hos 8. klasseseleverne endnu.

Informant 4 bliver spurgt om, hvornår eleven er mest motiveret og får fire valgmuligheder, der kredser sig om aktualitet, relevans, interesse og arbejdsform:

Informant 4: *“Faktisk alle sammen tror jeg ... men sådan generelt så tænker jeg og de andre i klassen også meget på eksamen, hvis det skulle blive trækfag. Så selvom jeg godt kan lide faget af de forskellige grunde, så tænker man også at man må følge ekstra godt med, hvis nu det blev trukket, for så skal vi jo op i et emne og lave et produkt og så noget.”*

Informant 1 bliver spurgt ind til, om eleven føler sig motiveret i samfundsfag:

Informant 1: *“Ja helt klart. Jeg kan godt lide når vi skal have samfundsfag. Det er ikke ligesom andre fag der bare skal overstås. Samfundsfag er det eneste fag hvor man rigtig kan snakke og fortælle holdninger og høre hvad andre tænker. Sådan debatagtig. Jeg tror også at jeg bliver mere motiveret fordi det er det fag jeg får højst karakter i. Både af alle fag men jeg er også den der får højest i klassen, sammen med to andre.”*

Begge informanternes svar kan tydeligt kobles til præstationsmotivationen. Informant 4 er bl.a. motiveret grundet muligheden for at komme op til samfundsfagseksamen, og informant 1 er ekstra motiveret, grundet de høje karakterer eleven får og den symbolske placering i klassen; at være i toppen i forhold til standpunktskarakter i samfundsfag. Begge informanternes svar taler lige ind i Pless' forskning om præstationsmotivation. For disse elever kan der være noget på spil i form af en

eksamen, karakterer og den symbolske orden i klassehierarkiet (Pless, s. 76). Disse svar kan også kobles til teorien om ydre motivation, da deres svar kan relateres til en motivation, der har fokus på ydre incitament (Ågård, 2021, s. 22).

Mestringsmotivationen handler om at kunne mestre en opgave eller en læringssituation (Pless et al, 2015, s. 76). Informant 3 bliver spurgt ind til, hvilke emner informanten finder spændende. Informanten nævner flere forskellige emner, bl.a. klimaudfordringer. Det vælger jeg at spørge mere ind til, hvor eleven svarer:

Informant 2: *“Ja fordi det berører en mest synes jeg... Jeg fulgte helt klart mere med da vi havde det og gik også hjem og tænkte mere over det end med andre emner. Jeg tror også at jeg bedre kan lide sådan et emne fordi det er noget jeg ved en del om, men man vil jo altid lære mere kan man sige.”*

Specifikt den sidste sætning er interessant i forhold til mestringsmotivationen. Informanten føler selv, at han ved en del om det faglige specifikke emne, og lige netop dette motiverer ham til at lære om emnet. Ifølge Pless mfl. vil en oplevelse af at være ‘god’ til noget også styrke interessen og dermed motivationen (Pless et al, 2015, s. 83). Yderligere er eleven ‘berørt’ af emnet klimaudfordringer, og dette er et eksempel på en af hovedkonklusionerne fra det norske universitetsprojekt ‘Student Motivation for Social Studies - Existential Exploration or Critical Engagement’, som netop konkluderer, at *‘students are also motivated by subject matter content that concerns them directly or that evoke emotions’* (Børhaug & Borgund, 2018, s. 102).

Ser vi videre mod *relationsmotivationen*, er de centrale elementer her: relationen mellem elev-elev og elev-lærer, som to dele af klasserumskulturen i skolen (Pless et al, 2015, s. 83). Relationen er en væsentlig og vigtig faktor for flere af informanterne. Flere af informanterne fortæller, at de foretrækker at arbejde sammen med andre, da de selv mener, at de bliver inspireret af at høre andres meninger og holdninger. Derudover understreger informant 4 en interessant pointe i forhold til relationen:

Informant 4: *“... Og vi kan tale sammen fordi vi er gode venner, så det er meget nemmere at snakke om uenigheder og så noget.”*

Dette citat fremhæves, da det er graden af relationen, der gør, at informanten føler, at hun kan ytre sig og indgå i demokratiske samtaler, hvor der også er uenigheder blandt samtalens deltagere. Dette viser, hvor essentiel relationen kan være, og at jo stærkere den er, jo mere åbenhed for uenighed gives der plads til.

To af informanterne fremhæver også relationen de har til deres lærer.

Informant 1: *“Altså f. eks min lærer hun ved meget om alt generelt. Så jeg synes det er fedt at man kan spørge hende om alt muligt... Jeg tror også at det der er det vigtigste for mig er at min lærer selv rigtig godt kan lide faget og vi taler meget sammen om alle mulige ting.”*

Informant 3: *“Min lærer motiverer mig også fordi jeg godt kan lide hende. Jeg synes hun er rigtig god til at argumentere, hun argumenter vildt godt.”*

Disse to citater fremhæver hvor central motivationen er for informanterne i forhold til deres relation og syn på deres lærere. Informant 1 er inspireret af, hvor meget hans lærer ved om faget, og det åbner op for muligheder i forhold til efterspørgsel og interesse for samtaler. Informant 3 er decideret motiveret, da hun godt kan lide sin lærer og måden læreren argumenterer på i undervisningen. Dette understreger Pless' pointe om, at det er centralt for elever at føle, at de hører til i et skolefællesskab, samt i dette tilfælde, lærerens vellykket arbejde med at skabe en positiv relation blandt læreren og eleven (Jensen & Behrendt, 2016, s. 18).

Det næste jeg vil se på i denne analysedel er *involveringsmotivationen*. Informanterne udtaler, at de er glade for de klassesamtaler og debatter, der indgår i samfundsfagsundervisningen. I disse aktiviteter får eleverne lov til at blive involveret, da de får mulighed for at ytre holdninger og meninger.

Informant 1: *“... Samfundsfag er det eneste fag hvor man rigtig kan snakke og fortælle holdninger og høre hvad andre tænker. Nogle gange er læreren med og nogle gange lader hun os diskutere med hinanden.”*

Informanten fremhæver samfundsfaget som dét fag, hvor man kan ytre holdninger og indgå i diskussioner, som intet andet fag kan. Ydermere virker det til, at informanten er tilfreds med den balance, som læreren indgår i i forhold til at indgå i diskussionerne. Her ses involveringsorienteringen, da det er væsentligt for informantens motivation, at blive involveret i undervisningens aspekter, i dette tilfælde klassesdebatterne.

Modsat hører jeg fra flere informanter hvor demotiverende det kan være hvis de ikke bliver involveret 'nok'.

Informant 2: *"... Jeg synes ikke faget er så nice, når det bare er læreren, der snakker og det sker tit."*

Informant 3: *"... Jeg foretrækker nok par- og gruppearbejde. Læreroplægene kan godt blive lidt kedeligt nogle gange."*

Det er selvsagt, at der skal være en balance, der imødekommer elevernes motivation, lærerens vurderinger og mål for, hvad der skal nås i forhold til indholdet. I sidste ende er det lærerens valg og ansvar at tilrettelægge og udføre en undervisning, der imødekommer en progression i læring og samtidig imødekommer elevers forskellige forudsætninger.

En af lærerne udtaler om læreroplæg i undervisningen følgende:

Informant 6: *"Derudover så giver det mening med at holde en del læreroplæg, da der ikke er særlig mange lektioner - jeg prøver så at understøtte dem med noget visuelt, så de ikke falder i søvn."*

Læreren understreger at arbejdsformen 'læreroplæg', er en vigtig del af samfundsfagsundervisningen grundet fagets få lektioner. Samtidig er læreren opmærksom på, at arbejdsformen ikke bliver set som den 'sjoveste' af eleverne og forsøger derfor at understøtte det med et visuelt aspekt.

Ser vi på interviewet med informant 3, spørger jeg informanten, hvad hans lærer kan gøre for at motivere ham mere for samfundsfaget. Her siger han følgende:

Informant 3: *“Altså jeg vil sige måske i stedet for at forklare det, så måske vise det på en måde du ved? Altså bruge mere video og så noget. Det er bedre end bare når læreren snakker.”*

Dermed ses en sammenhæng i lærerens didaktiske overvejelser og elevens egne ord for, det som motiverer ham. Lige præcis det visuelle element kan kobles til Howard Gardners teori om multi intelligens. Kort fortalt går Gardners teori ud på, at vi som mennesker er født med forskellige typer intelligens og benytter dem forskelligt gennem livet. Vi lærer på forskellige måder og en af de måder er den ‘visuelle’. Den visuelle lærer bedst ved at se tingene for sig i f. eks billeder, videoer og generelt illustrationer (Cherry, 2019).

Som det sidste aspekt i den motivationsrettede del af analysen, vil der være udsnit, der viser en kobling til en indre motivation hos eleverne. Interesse og indre tilfredshed er nøgleordene, når der måles på den indre motivation (Ågård, 2021, s. 22). Her er det netop den indre lyst og interesse til at lære og deltage, der driver motivationen. Derfor valgte jeg at spørge informanterne, hvornår de var mest motiveret i undervisningen.

Informant 3: *“Jeg bliver mest motiveret, når vi laver noget der interesserer mig. Men sådan har jeg det generelt, du ved. For så er det også sjovt og noget der siger mig noget, og så kan man dykke ned i noget mere fordi man interesserer sig for det.”*

Informant 4: *“Altså når der er noget der interesserer mig, så kan jeg bedre sætte mig ind i det du ved.”*

Begge elever fremhæver, at de bedre kan lide undervisningen, når emnerne interesserer dem. Den indre motivation er direkte knyttet til opnåelse af de tre psykologiske behov: selvbestemmelse, kompetence og samhørighed (Hein, 2019, s. 199). Informant 3 føler, at hun kan ‘dykke mere ned’ i emnet eller/og aktiviteten, fordi det interesserer hende. Dermed er det også en opgave, som hun føler, hun kan klare og lykkes med (*kompetence*). Det virker også til, at eleven er personlig involveret og engageret i læreprocessen, fordi hun netop finder den sjov og interessant, dvs. behovet *selvbestemmelse*.

5.2 Lærers relationskompetence

Som tidligere beskrevet i relationsmotivationsafsnittet er lærer-elev relationen et vigtigt fundament for elevers motivation og engagement i undervisningen. Den gode lærer-elev relation understøtter alt fra elevernes trivsel, selvværd og samhørighed i et klasserum (Klinge, 2017, s. 125). Ifølge Louise Klinge, agerer lærere relationskompetent, hvis der gøres brug af afstemmere, viser omsorgsetiske handlinger og understøtter elevens tre psykologiske behov: medbestemmelse, kompetence og tilhørsforhold (Klinge, 2017, s. 124). Ser vi først på afstemmere, kræver det, at læreren har et individuelt kendskab til alle eleverne, så læreren kan anvende hensigtsmæssige og anerkendende afstemmere i form af både verbal- og nonverbal kommunikation m.m (Klinge, 2017, s. 126).

Efter flere gennemlæsninger af de fire elevinterviews var der ikke noget, der umiddelbart kunne kobles til Klinges teori om relationskompetence. Det skyldes sandsynligt, at interviewet ikke har haft et eksplicit fokus på lærers rolle og elevernes relation til deres lærer.

Ser vi derimod over på lærerinterviewet med informant 5, er der nogle interessante udsnit, der kan fremhæves i forhold til Klinges teori. Jeg spurgte informanten indtil de didaktiske overvejelser, der kan være med til at motivere elever mere i samfundsfag.

Informant 5: *“Derudover så er det vigtigt, at man har alle elever for øje. Samfundsfag kan godt være et følsomt fag, når emnerne handler om følsomme emner... Så man skal være opmærksom på, hvilke elever der måske kunne blive påvirket af diskussioner og så noget... Det kan også være så noget med at vide hvornår, og hvor langt man skal lade diskussioner gå, f. eks kan jeg huske en debat om Palæstina/Israel som godt nok blev følelsesladet for nogle elever.”*

Ved at have for øje for alle elever, viser læreren tegn på omsorgsetiske handlinger. Disse handlingers mål er netop at have alle elever på sinde i form af både fysiske og psykiske behov (Klinge, 2017, s. 125). I dette eksempel er læreren opmærksom på at styre og stilladsere de følelsesladede samtaler, hvor nogle elever kan blive påvirket følelsesmæssigt.

I forhold til opnåelse af de tre psykologiske behov, er det væsentligt at læreren ser på de differentieringsmulighederne, der gør sig gældende i samfundsfagsundervisningen, så indhold og rammer matcher elevernes kompetencer og individuelle, faglige niveau. Derudover er selv- og medbestemmelse vigtige faktorer at inkludere i lærerens didaktiske overvejelser. Som tidligere skrevet, er der en tydelig begejstring og interesse for aktuelle emner for informanterne. Her vil man evt. kunne inddrage aktuelle konflikter eller cases i undervisningen. Eleverne kunne være med til at vælge disse og dermed få oplevet en form for selvbestemmelse for undervisningens rammer og indhold. Hermed opleves undervisningen mere meningsfuld og motiverende (Hein, 2019, s. 199-200).

5.3 Elevforudsætninger i samfundsfag

Elevforudsætninger er altid vigtige at forholde sig til i folkeskolen på tværs af alle fag. Noget af det sidste jeg spurgte de fire elevinformanter om i hvert interview, var hvor meget samfundsfaget fyldte uden for skolen. Alle fire elever udtaler, at de indgår i samfundsrelevante diskussioner og samtaler både derhjemme og i deres omgangskreds. Mette Jørgensen konkluderer, som tidligere skrevet, at elever har bedre forudsætninger for at deltage aktivt i klasserumssamtalerne, hvis de også er vant til lignende samtaler hjemmefra (Jørgensen, 2020, s. 48). At informanter indgår i samfundsfaglige samtaler uden for skolen, er ikke en tilfældighed. Ser vi på ICCS-undersøgelsen fra 2016, ses det, at danske elever scorer det højeste resultat af alle (over 20 lande), hvis man ser på, hvor meget eleverne taler med forældre og venner om politiske emner (Bruun et al, 2017, s. 17).

Ser vi hen imod Anders Stig Christensens *Makro, Meso og Mikro* analyse af elevforudsætninger og samfundsmæssige rammer, er der også nogle interessante koblinger at se på.

Jeg har desværre ikke nok kendskab til elevernes baggrunde og forudsætninger til at kunne analysere makroniveauet, der omhandler globalisering som grundvilkår. Det vil dog være interessant som lærer at reflektere over, hvor meget og hvordan globalisering har indflydelse hos eleverne. Fokuserer man f. eks på konkurrencestaten, og om hvorvidt og hvor meget den fylder hos eleverne, vil man kunne bruge makroniveauet som teoretisk perspektiv til at blive klogere på elevforudsætninger i et samfundsmæssigt perspektiv (Christensen, 2021, s. 72).

I forhold til mesoniveauet, udtaler informant 1 følgende:

Informant 1: *“Vi kan godt finde på at tale sammen om, hvad der sker i verden. Specielt med min far. Også bare generelt politik fordi han selv er politiker, så vi taler meget om det. Så jeg spørg ham meget om det og hans arbejde og så noget. Vi ser også nyheder sammen derhjemme nogle gange, og taler om de forskellige ting.”*

I dette eksempel er det de samfundsmæssige rammer på mesoniveau, der har haft indflydelse på informanten og hans samfundsfaglige engagement. Eleven udtaler, at samfundsmæssige debatter hører til i hjemmet, og da elevens far er politisk engageret, er der rig mulighed for at snakke om farens job og generelle, samfundsrelevante samtaler. Christensen argumenterer for, at den enkelte borger er påvirket af de sociale forhold, de indgår i (Christensen, 2021, s. 72).. Christensen nævner tillid til det politiske system som et eksempel. Har man i sin opvækst tilhørt en gruppe, der ikke har haft tillid til det politiske system, vil man være mindre tilbøjelig til selv at deltage politisk som voksen (Christensen, 2021, s. 72). Modsat denne pointe må man formode at informantens habitus er positivt påvirket af farens politiske engagement samt, de samtaler det har resulteret i derhjemme. På mikroniveau fokuserer man på den enkeltes relationer mellem individer og grupper (Christensen, 2021, s. 73). Alle fire elevinformanter udtaler som sagt, at samfundsfaglige samtaler hører til i deres liv. Tre af fire elever nævner både familie og venner, som de taler sammen med, hvor den sidste informant (informant 2), primært taler med sine venner om samfundsrelevante emner.

5.4 Hvilken demokratiopfattelse skal fagdidaktikken fokusere på?

Der findes ikke et klokkeklart svar på dette spørgsmål. Ser vi på folkeskolens formålsparagraf og samfundsfagets faghæfte, er der flere formuleringer, der vil pege på forskellige demokratiopfattelser (Christensen, 2021, s. 40). I formålsparagraffen for eksempel, kan *‘rettigheder og pligter’* læses som en liberal demokratiopfattelse. Ser vi igen i faghæftet, kan formuleringer som *‘ansvarlighed for fælles opgaver’* peges i en retning af en republikansk demokratiopfattelse (Christensen, 2021, s. 40-41). Et bud på et mere konkret svar vil være at, ifølge Beutelsbacher-konsensusens krav om kontroversialitet, kan vi som undervisere ikke lægge os fast på én opfattelse. Vi skal derimod præsentere eleverne for alle opfattelserne, der har en plads i samfundet - og så er det op til eleverne at have indflydelse på, hvilken retning demokratiet skal udvikle sig (Christensen, 2021, s. 39).

Både eleverne og lærerne udtaler flere gange, hvor meget klassesamtalen og debatterne fylder i undervisningen, og hvor meget begge 'parter' værdsætter netop denne arbejdsform. Abonnerer man på pointen om at, vi som undervisere må præsentere forskellige opfattelser og måder at se på demokratibegrebet, virker det hvert fald til, at der er rig mulighed for at udvikle demokratibegrebet i netop klassesamtalen.

5.5 Hvilke undervisnings- og arbejdsformer foretrækker eleverne i samfundsfag?

Alle fire elevinformanter nævner specifikt klassesamtalen og gruppearbejdet som deres foretrukne arbejdsformer i samfundsfagsundervisningen.

Informant 3 udtaler følgende:

Informant 3: *“Jeg foretrækker nok par- og gruppearbejde. Læreroplægene kan godt blive lidt kedeligt nogle gange. Det hjælper mig, hvis man laver tingene sammen med andre, så man kan høre andres meninger, eller hvis nogen kan svare på nogle ting eller svare på opgaver, som man ikke selv kan svare på, du ved.”*

Informanten foretrækker netop denne arbejdsform grundet det udbytte, samarbejdet kan understøtte. Eleven oplever et læringsudbytte, bl.a. fordi hun kan høre andres meninger og samtidig få hjælp til opgaver, som eleven selv har svært ved. Christensen pointerer, at gruppearbejdet er væsentligt i samfundsfaget, fordi elever får mulighed for at udvikle samarbejdskompetencer, som giver eleverne et trygt forum til at udvikle og ytre forskellige holdninger (Christensen, 2021, s. 98).

Informanters anden foretrukne arbejdsform er klassesamtalen/debatten. Eleverne fremhæver dét at diskutere forskellige emner som noget, der motiverer dem. En struktur der gør sig gældende i klassesamtalerne i både samfundsfagsundervisningen og andre fag er I-R-E strukturen. Strukturen består af initiativ, respons og evaluering (Christensen, 2021, s. 100). Det kan fungere således, at læreren stiller et spørgsmål, eleverne svarer og læreren evaluerer. Det kræver, at læreren stiller nogle åbne spørgsmål, som kan få eleverne til at tænke i forskellige retninger. I denne struktur kan man rammesætte en samfundsfaglig diskussion om et emne og lade eleverne komme til orde.

Informant 1 udtaler:

Informant 1: *“Jeg kan også lide debat i klassen, for lige pludselig så fortæller en af dine klassekammerater noget du slet ikke har tænkt over.”*

At informanten oplever at høre andre refleksioner end sin egen, er der også en læring i. Fremhæver vi ICCS-resultaterne fra 2016 igen, ses det at; *“danske elever er placeret højest af alle lande i undersøgelsen, i forhold til elevernes oplevelse af klasserummets åbenhed for diskussion og forskellige emner”* (Bruun et al, 2017, s. 12). Denne konklusion kan med andre ord perspektiveres til, at danske elever mestre flerstemmighed, når det drejer sig om åbne diskussion og forskellighed.

På trods af at eleverne ikke fremhæver andre arbejdsformer, som problem- og projektorienteret undervisning, rollespil, simuleringer og scenarier i samme grad, finder jeg stort potentiale i disse arbejdsformer. Jeg mener, at en innovativ og ‘legende’ didaktik kan supplere til yderligere motivation og aktiv deltagelse i samfundsfaget, og det er bl.a. det, jeg nu vil fokusere på i projektets handleperspektiv.

6 Handleperspektiv

I dette afsnit vil jeg reflektere og fremlægge forskellige undervisnings- og arbejdsformer, der kan supplere til yderligere motivation og aktiv deltagelse i samfundsfaget.

Differentieringsmuligheder

Analysen der omhandler elevers forudsætninger for samfundsfag, viser hvor væsentligt det kan være, at man kommer fra et hjem og en omgangskreds, hvor samfundsrelevante samtaler er kutyme. Elevinformanterne fra dette projekt viser alle tegn på at være ressourcestærke og fagligt interesseret elever, som alle har positive elevforudsætninger med sig i bagagen. Det vil være ignorant at tro at det gør sig gældende for alle 8. og 9. klasseselever. Lærerne som Jørgensen har interviewet i POLIS, er alle særligt optagede af at imødekomme de elever der ikke har forudsætninger for at kunne deltage lige så aktivt (Jørgensen, 2020, s. 47). Helt konkret kan man imødekomme dette

gennem undervisningsdifferentiering. Man kan anvende primære og sekundære begreber, så man differentierer på sproget om de samfundsfaglige begreber, så de bliver forståelige for flere. Et andet bud som Jørgensen skriver om, er at indføre en 'ekstra' lektion, som skulle være en form for nyhedstime. Her vil eleverne kunne møde relevante og aktuelle emner samt nogle af de samfundsfaglige begreber, som også bliver brugt i undervisningen (Jørgensen, 2020, s. 47).

Konkurrenceelementer i undervisningen

Jeg mener, at det kan være en fordel at inddrage konkurrenceelementer i undervisningen, hvis det bliver gjort på en hensigtsmæssig måde. De individuelle præstationer kan ses som både motiverende og demotiverende for elever, afhængigt af elevens tilgang og følelser omkring præstationen. Skal konkurrence virke motiverende i undervisningen, må den støtte mest op om det kollektive frem for det individuelle aspekt. Formår man at inddrage små som store konkurrencer i ens undervisning, som er kollektivt orienteret, kan man også formå at styrke fællesskabsfølelsen i klassen. Det kan gøres f. eks i form af summative evalueringer af lektioner eller forløb; kahoot, jeopardy m.m.

FIRE modellen

At arbejde problem- og projektorienteret i undervisningen, er som skrevet tidligere, blevet et konkret krav i folkeskolen i 1993 (Danmarkshistorien.dk, 2012). En konkret måde at gøre dette på, er den innovative FIRE model. Her arbejder man i fire forskellige faser: forståelse, ideudvikling, realisering og evaluering (Rohde & Boelsmand, 2016, s. 38-39). Modellen kan bruges til at udvikle elevernes innovative kompetencer og kan samtidig være et redskab der understøtter det problemorienteret arbejde. Modellen kan benyttes som et større projektarbejde, hvor alle faser indgår. Modellen kan også adskilles i forskellige øvelser og aktiviteter, der hører til hver af de fire faser.

Rollespil, simuleringer og scenarier

Ifølge Christensen, kan arbejdet med den sociologiske fantasi i samfundsfagsundervisningen, give god mening i forhold til flere elementer. Det giver først og fremmest mulighed for empati, da eleverne prøver at sætte sig ind i en andens sted (Christensen, 2021, s. 96). Derudover kan den

sociologiske fantasi give indsigt, i andres sociale omstændigheder. Dette kan hjælpe elever til at forstå andre mennesker og dermed forstå samfundet i et bredere perspektiv end deres eget (Christensen, 2019, s. 149). Det er med forudsætningen af elever finder sådan nogle arbejdsformer sjove, anderledes og interessante, at det vil kunne yderligere motivere dem for aktiv deltagelse i samfundsfagsundervisningen. Helt konkret kan det udspilles i at eleverne, f. eks indgår i rollespil der iscenesættelser historisk begivenheder, hvor eleverne gennemspiller historiske og kendte aktører og begivenheder. Ved at indgå i fortidens samfundsmæssige problematikker, kan det styrke alle elevers forudsætninger for at forstå, og dermed deltage i et demokratisk samfund, der har et fremtidsperspektiv i mente (Dietz, 2021, s. 141).

7 Konklusion

Det viser sig, at flere motivationsfaktorer- og orienteringer har betydning for elever i samfundsfagsundervisningen. Når der måles på elevers motivation for et specifikt fag, kan der måles på både indre og ydre motivation, samt forskellige orienteringer, der omhandler motivation. Elever kan både være motiveret af ren interesse og samtidig være interesseret, hvis der er noget på spil, i form af karakter f.eks. Tidligt i dette projekt blev det fremhævet, at motivation som størrelse er dynamisk og vil altid skulle ses i den kontekst, man analyserer. Denne pointe står endnu mere tydelig efter behandlingen af projektets data. Motivation er individuelt præget og vil altid være præget af forskellige faktorer i forskellige kontekster.

For at elever skal kunne være motiveret og deltage aktivt i undervisningen, hviler der et stort ansvar på lærerens måde at agere på overfor eleverne i klasserummet. Læreren skal agere relationskompetent og samtidig være bevidst over for forskellige elevforudsætninger, der kan have indflydelse for den aktive (eller manglende) deltagelse i samfundsfagsundervisningen.

I forhold til hvilke arbejdsformer, der imødekommer elevers motivation bedst, er der flere bud på dette. Det viser sig, at gruppearbejdet er vigtigt for eleverne. Ydermere værdsætter eleverne de samfundsrelevante diskussioner og samtaler, der gør sig gældende i klasserummet. Jeg mener ikke, at der er en arbejdsform, der nødvendigvis fungerer bedre end andre, men at variationen er nøgleordet. Når læreren varierer i forskellige arbejdsformer, er der chance for at appellere til flere elevers interesser og forudsætninger. Endvidere kan en nytænkende, legende og innovativ didaktik muligvis medføre mere aktiv deltagelse i samfundsfagsundervisningen.

8 Litteraturliste

Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2020). 3. udgave. *Kvalitative metoder - en grundbog*. Hans Reitzels Forlag.

Bruun, J, Leiberind, J & Schunck, H.B. (2017). *ICCS 2016 Udvalgte hovedresultater*. Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse. Aarhus Universitet. Lokaliseret d. 27. april 2022: <https://dpu.au.dk/forskning/internationaleundersogelser/iccs/iccs2016>

Børhaug, K. & Borgund, S. (2018). *Student Motivation for Social Studies – Existential Exploration or Critical Engagement*. Volume 17, Number 4. University of Bergen og Western Norway University College. Lokaliseret d. 27. april 2022: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1203942.pdf>

Børne- og Undervisningsministeriet (2006). *Folkeskolens formål*. Lokaliseret d. 1. april 2022: <https://www.uvm.dk/folkeskolen/folkeskolens-maal-love-og-regler/om-folkeskolen-og-folkeskolens-formaal/folkeskolens-formaal>

Børne- og Undervisningsministeriet (2019). *Samfundsfag Faghæfte*. Lokaliseret d. 1. maj 2022: https://emu.dk/sites/default/files/2020-09/GSK_Fagh%C3%A6fte_Samfundsfag.pdf

Cherry, K. (2019). *Gardner's theory of multiple intelligence*. Lokaliseret d. 20. maj 2022: <https://www.verywellmind.com/gardners-theory-of-multiple-intelligences-2795161>

Christensen, A. S. (2019). Politisk og samfundsmæssig dannelse i samfundsfag. I A. H. Yates (red.), *Dannelse i alle fag*. Frederikshavn. Dafolo.

Christensen, A. S. (2021). *Samfundsfagsdidaktik - livsverden, fag og politisk dannelse*. København. Hans Reitzels Forlag.

Danmarkshistorien.dk (2012). Lov om folkeskolen, 30. juni 1993. Lokaliseret d. 14. maj: https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/lov-om-folkeskolen-30-juni-1993/?fbclid=IwAR1Xgholk3a9YHPm2yrq8wL1JD9_GPxwTeJITj0kMxnNhNkZwKMio_HbjLA

Dietz, M. (2021). Spil eleverne tilbage til fremtiden. *POLIS - tidsskrift for samfundsfagdidaktik 2*. Lokaliseret d. 30. maj 2022:

https://forlagetcolumbus.dk/fileadmin/user_upload/documents/POLIS_Indhold_2_.pdf

Hein, H.H. (2019). *Motivation - motivationsteori og praktisk anvendelse*. 2. udgave. Hans Reitzels Forlag.

Jensen, S. M. & Behrendt, M. H. (2016). 5 former for motivation. *Undervisning - for alle: Motivation - sådan får eleverne lyst til at lære*. Lokaliseret d. 10. maj 2022:

<https://www.eva.dk/sites/eva/files/2017-08/Undervisning%20for%20alle%20motivation%202016%20magasin.pdf>

Jørgensen, M. D. (2020). Samfundsfagdidaktiske problemstillinger set fra lærerens perspektiv. *POLIS - tidsskrift for samfundsfagdidaktik 1*. Lokaliseret d. 5. april 2022:

https://forlagetcolumbus.dk/fileadmin/user_upload/documents/Polis.pdf

Klinge, L. (2017). *Lærerens relationskompetence: kendetegn, betingelser og perspektiver*. Frederikshavn. Dafolo.

Kulturministeriet. (2021). *Mediernes udvikling i Danmark - Internetbrug og sociale medier*. Lokaliseret d. 30 maj 2022:

https://mediernesudvikling.kum.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/medier/Mediernes_udvikling/2021/Internetbrug_og_sociale_medier/Internetbrug_og_sociale_medier_2021_Endelig.pdf

Larsen, V. & Tirelli, Ü. (2015). *Bacheloropgaven*. København. Akademisk Forlag.

Mottelson, M. & Muschinsky, L. J. (2017). *Undersøgelser; videnskabsteori og metode i pædagogiske studier*. København. Hans Reitzels Forlag.

Pjengaard, S. (2019). 6: Hvordan skriver du et metodeafsnit til dit bachelorprojekt?. I: Boding, J, Mølgaard, N & Pjengaard, S. *Bachelorprojektet i læreruddannelsen - en håndbog* (s. 61-80). København. Hans Reitzels Forlag.

Pless, M, Katznelson, N, Hjort-Madsen, P, & Nielsen, A.W. (2015). *Unge motivation i udskolingen: Et bidrag til teori og praksis om unges lyst til læring i og uden for skolen*. Aalborg Universitetsforlag.

Rohde, L. & Boelsmand, J. (2016). *Innovative studerende - arbejdsbog til professionsuddannelserne*. Akademisk Forlag.

Schmidt, C.H. (2022). *Socialkonstruktivisme*. 2. udgave. Lokaliseret d. 25. maj 2022 på: <https://laeremiddel.dk/viden-og-vaerktoejer/videnskabsteori/videnskabsteoretiske-retninger/socialkonstruktivisme/>

Witt, G. (2014). Deltagelse. I L. B. Brønsted, L.B, Jørgensen. C, Mottelson, M, Muschinsky. L. J. *Ny pædagogisk opslagsbog* (s. 61-65). København. Hans Reitzels Forlag.

Ågård, D. (2021). *Motivation*. Frederiksberg. Frydenlund.

9 Bilag

Introduktion: Interviewene omhandler elevers og lærers erfaringer og oplevelser i forhold til samfundsfaget: herunder motivation, emner og aktiv deltagelse.

Anonymitet: Alle navne er blevet anonymiseret.

Optagelse: Alle seks interviews er blevet optaget på en telefon og bliver kun brugt i forbindelse med dette projekt. Alle optagelser vil blive slettet efter projekts afslutning.

Tid: 15 min for elever og 10-15 min for lærere.

Interviewguide til informant 1-4 (elevinterviews)

Hvad synes du om samfundsfag?

Føler du dig motiveret i samfundsfag?

Synes du selv at du deltager aktivt i samfundsfagstimerne?

Hvilken arbejdsform foretrækker du at arbejde i samfundsfag?

1. Problem- og projektorienteret
2. Casebaseret undervisning
3. Rollespil, simuleringer og scenarier
4. Klasseundervisning (læreroplæg)
5. Individuelt arbejde
6. Par og/eller gruppearbejde
7. Klassesamtale eller/og debat

(Arbejdsformerne blev forklaret kort så jeg sikrede mig at informanterne forstod dem)

Hvilke emner synes du er de mest spændende? Og hvorfor?

Hvornår motiverer et emne dig mest i samfundsfag?

1. Når det er relevant for mig
2. Når det er aktuelt

3. Når det interesserer mig
4. Når arbejdsformen er sjov og/eller spændende
Bliver du mere motiveret når emnerne er aktuelle? Hvis ja, hvorfor?
Føler du at du 'møder' samfundsfaget udenfor skolen? Taler I f.eks om hvad der sker i samfundet derhjemme eller andre steder?
Er der noget din lærer kan gøre for at motivere dig mere for faget?

Interview 1: Informant: Yusuf (9. klasseselev)

Interviewer: Hvad synes du om faget?

Informant: Altså jeg synes det er et meget spændende fag som generelt interesserer mig. Det er ikke ligesom de andre fag der er begyndt at blive lidt kedeligt her i slutningen af 9. klasse. Når vi har samfundsfag, så er næsten alle med i samtalen. Alle i klassen kan godt lide at der bliver talt om aktuelle emner hvor folk har forskellige holdninger og så noget. Jeg synes også det er et vigtigt fag. Du kan bruge det til alt. Når du bliver ældre: hvorfor betaler du skat? om inflation og så noget. Hvorfor og hvordan stemmer man til valg og så noget.

Interviewer: Okay det giver god mening. Føler du dig motiveret i samfundsfag?

Informant: Ja helt klart. Jeg kan godt lide når vi skal have samfundsfag. Det er ikke ligesom andre fag der bare skal overstås. Samfundsfag er det eneste fag hvor man rigtig kan snakke og fortælle holdninger og høre hvad andre tænker. Sådan debat agtig. Jeg tror også at jeg bliver mere motiveret fordi det er det fag jeg får højst karakter i. Både af alle fag men jeg er også den der får højest i klassen, sammen med to andre.

Interviewer: Synes du selv at du deltager aktivt i samfundsfagstimerne?

Informant: Ja ja meget. I høj grad. Altså f. eks forleden da vi talte om Rusland-Ukraine situationen blev der snakket meget om 'hvem der havde ret' og så noget og hvad burde der gøres ved

situationen, f. eks 'hvor skal de civile gå hen' og så noget. Så man lærer også noget nyt i faget ved at deltage i de snakke vi har og de opgaver vi får.

Interviewer: Okay det giver god mening. I det næste spørgsmål nævner jeg nogle forskellige arbejdsformer som man kan bruge i samfundsfaget. Du må gerne vælge en eller flere som du foretrækker og gerne sig hvorfor.

- Problem- og projektorienteret
- Casebaseret undervisning
- Rollespil, simuleringer og scenarier
- Klasseundervisning (læreroplæg)
- Individuelt arbejde
- Par og/eller gruppearbejde
- Klasesamtale eller/og debat

Hvilke(n) foretrækker du når I har samfundsfag? Og sig endelig til hvis jeg skal uddybe nogle af dem.

Informant: Altså gruppearbejde er meget spændende fordi er man f. eks fire der skal diskutere et emne, så er det meget spændende at høre de andres meninger. Jeg kan også lide debat i klassen, for lige pludselig så fortæller en af dine klassekammerater noget du slet ikke har tænkt over. Vi har ikke prøvet så meget scenarier og rollespil, men vi har prøvet det i historie og der synes jeg det var rigtig sjovt fordi man kunne forestille sig hvordan det vil være at spille en anden og sætte sig ind i den persons liv for eksempel. Men vi holder mest debat, vi snakker rigtig meget. Nogle gange er læreren med og nogle gange lader hun os diskutere med hinanden.

Interviewer: Det giver god mening. Lad os fortsætte. Hvilke emner synes du er de mest spændende? Og hvorfor?

Informant: Blandt andet politik. Både dansk politik og andre landes politik. For eksempel hvordan andre lande har andre styreformere og hvordan de trives med det. Jeg kan også lide når vi har om

krigssituationer og hvordan civile har det i sådan nogle situationer. Jeg kan også lide kriminalitet og så noget.

Interviewer: Okay og det fører mig faktisk videre til mit næste spørgsmål. Ligesom før er der flere muligheder og du må gerne vælge flere hvis du har lyst. Hvornår motiverer et emne dig mest i samfundsfag?

- Når det er relevant for mig
- Når det er aktuelt
- Når det interesserer mig
- Når arbejdsformen er sjov og/eller spændende

Informant: Altså jeg vil sige når det er relevant og aktuelt. Det kan også være relevant hvis det er aktuelt du ved. Altså f. eks nu hvor der er alt det her med Ukraine og Rusland. Det sker lige nu. Men det er også relevant for mig og os her i Danmark fordi priserne ændrer sig og så noget med vores sikkerhed hvis Rusland kommer og så noget. Så jeg tror jeg vil vælge relevant og aktuelt.

Interviewer: Så du føler du bliver mere motiveret når emnerne er aktuelle?

Informant: Ja helt klart. For det sker lige nu og du oplever det lige nu. Man ved ikke hvordan det ender for det ikke er færdig. Så kan man f. eks snakke i klassen om 'hvad kommer der til at ske i fremtiden?' eller 'hvad kunne Putin finde på at gøre hvis han angriber et NATO land?'. Det er både relevant og interessant fordi man ikke ved hvad der sker.

Interviewer: Okay det giver god mening. Nu har vi talt om samfundsfag i skolen. Jeg kunne også godt tænke mig at høre dig lidt om faget uden for skolen. Taler I om hvad der sker derhjemme eller med dine venner f. eks?

Informant: Ja meget. Vi kan godt finde på at tale sammen om hvad der sker i verden. Specielt med min far. Også bare generelt politik fordi han selv er politiker, så vi taler meget om det. Så jeg spørg ham meget om det og hans arbejde og så noget. Vi ser også nyheder sammen derhjemme nogle

gange og taler om de forskellige ting. Jeg kan også snakke med mine venner om alt muligt. Lad os sige jeg f. eks ser et post på Instagram du ved om alt muligt, så har vi også samtaler om det.

Interviewer: Yes. Jeg har et sidste spørgsmål. Er der noget din lærer kan gøre for at motivere dig i samfundsfaget?

Informant: Altså f. eks min lærer hun ved meget om alt generelt. Så jeg synes det er fedt at man kan spørge hende om alt muligt i faget og at hun kan svare på alt næsten. Men jeg tror også at det der er det vigtigste for mig, er at min lærer selv rigtig godt kan lide faget og vi taler meget sammen om alle mulige ting.

Interview 2: Informant: Mathias (8. klasseelev)

Interviewer: Hvad synes du om faget?

Informant: Altså jeg synes det er et vigtigt fag. Det går ud over mig selv og man kan være med til at lære noget om samfundet og hvordan det fungerer. Så kan man også lære om hvordan man kan indflydelse. Nogle gange synes jeg også det er lidt kedeligt; så noget med politik kan godt være lidt tungt nogle gange. Men det er selvfølgelig vigtigt og nogle gange også lidt sjovt.

Interviewer: Okay. Føler du dig motiveret i samfundsfag?

Informant: Altså det er sådan lidt midt imellem. Nogle gange vil jeg gerne lave det hvis det sammen med mine venner eller nogen jeg arbejder godt sammen med. Nogle gange kan man også se det sjove i det. Men det skal helst være når det er sammen med dem jeg kan lide at være sammen med. Jeg synes ikke faget er så nice når det bare er læreren der snakker og det sker tit.

Interviewer: Ja jeg kan godt se hvad du mener. Synes du selv at du deltager aktivt i samfundsfagstimerne?

Informant: Jeg synes ikke jeg deltager meget aktivt, men det er heller ikke fordi jeg ikke siger noget. Jeg synes jeg ligger sådan midt imellem - meget gennemsnitsagtigt.

Interviewer: Okay, er det sådan generelt i skolen synes du eller er det mere i samfundsfag det er sådan for dig?

Informant: Jeg synes jeg deltager mere i dansk og matematik. Men det er også fag jeg synes er federe.

Interviewer: Okay. I det næste spørgsmål nævner jeg nogle forskellige arbejdsformer som man kan bruge i samfundsfaget. Du må gerne vælge en eller flere som du foretrækker og gerne sig hvorfor.

- Problem- og projektorienteret
- Casebaseret undervisning
- Rollespil, simuleringer og scenarier
- Klasseundervisning (læreroplæg)
- Individuelt arbejde
- Par og/eller gruppearbejde
- Klasesamtale eller/og debat

Hvilke(n) foretrækker du når I har samfundsfag? Og sig endelig til hvis jeg skal uddybe nogle af dem.

Informant: Jeg kan godt lide debat og gruppearbejde. Det er helt klart dem jeg vil vælge. I debat og samtaler kan man få alle meninger og det kan jeg godt lide. Man kan også sige sin egen mening hvis man har en holdning om noget.

Interviewer: Okay det giver god mening. Er det afhængigt af hvilket emne I har om? Eller er det sådan generelt for dig i samfundsfag?

Informant: Ja det er generelt at jeg bedst kan lide debat og gruppearbejde når vi har samfundsfag. Jeg synes det går meget hurtigt hen og bliver kedeligt hvis det bare læreren der snakker du ved.

Interviewer: Yes. Lad os prøve at gå lidt i dybden i selve faget og emnerne. Hvilke emner synes du der er de mest spændende? Og hvorfor?

Informant: Altså jeg vil sige at så noget med økonomi, så kan man sådan se hvor pengene går og så noget. Men jeg vil nok sige at det er sådan godt fordelt af hvad jeg godt kan lide. Politik kan som sagt godt være lidt tungt. Men jeg tror faktisk det mest spændende vi har haft om er så noget med klima og klimaforandringer.

Interviewer: Okay hvordan kan det være med klimaudfordringer? Er der nogen specifik grund til det?

Informant: Ja fordi det berører en mest synes jeg. Og både jeg og andre fra klassen tænker meget over det og så nogle konsekvenser det kan have. Så det ligger måske sådan tættere på en end det andet. Jeg fulgte helt klart mere med da vi havde det og gik også hjem og tænkte mere over det end med andre emner. Jeg tror også at jeg bedre kan lide sådan et emne fordi det er noget jeg ved en del om, men man vil jo altid lære mere kan man sige.

Interviewer: Okay interessant. Ligesom før er der flere muligheder med det næste spørgsmål og du må gerne vælge flere hvis du har lyst. Hvornår motiverer et emne dig mest i samfundsfag?

- Når det er relevant for mig
- Når det er aktuelt
- Når det interesserer mig
- Når arbejdsformen er sjov og/eller spændende

Informant: Jeg vil nok sige når det er relevant for en. Når det er noget jeg kan relatere til - ligesom det med klima f.eks. Men det er også aktuelt jo - så nok de to. Så ja når der sker noget her og nu og noget der berører mit liv.

Interviewer: Ja helt klart - så du føler dig mere motiveret når emnerne er aktuelle?

Informant: Ja helt klart. Jeg vil ikke blive lige så motiveret hvis der var emner der skete for lang tid siden. Når vi har lært om hvordan de politiske ideologier er opfundet, synes jeg det minder mere om

så noget historie og det synes jeg ikke er så fedt. Eller styreformere. Det mere spændende når man ikke ved hvordan det ender. Og det kan også være noget man selv kommer til at opleve.

Interviewer: Yes. Lad os prøve at gå lidt uden for skolen. Føler du at du 'møder' samfundsfaget udenfor skolen? Taler I f.eks. om hvad der sker i samfundet derhjemme eller andre steder?

Informant: Hmm. En lille smule. Ikke så meget derhjemme, men mere med mine venner. Vi taler rigtig meget om Ukraine og Rusland lige nu. Der taler vi om meninger og hvad vi synes. Vi opdaterer også hinanden.

Interviewer: Ja ok. Det synes spørgsmål går ud på: hvad kan din lærer for at motivere dig mere for samfundsfag? Hvis du mener at hun kan gøre noget?

Informant: Altså jeg vil sige måske i stedet for at forklare det, så måske vise det på en måde du ved? Altså bruge mere video og så noget. Det er bedre end bare når læreren snakker.

Interview 3: Informant: Isabel (8. klasseelev)

Interviewer: Hvad synes du om samfundsfag?

Informant: Jeg kan godt lide når vi har samfundsfag fordi der er nogle ting der er meget spændende, nogle ting er også meget svære end andre og man kan nemt blive forvirret hvis man ikke bliver sat ind i det på en ordentlig måde ikke? Jeg kan godt lide når vores lærer fortæller om det inden hvis nu vi skal se en film noget for så er det nemmere at forstå. Så hvis man bliver sat ind i det ordentligt så kan det være meget sjovt at have.

Interviewer: Ja. Føler du dig motiveret i samfundsfag?

Informant: Ja det synes jeg. Det er en af de fag jeg føler mig aller mest motiveret i. Min lærer motiverer mig også fordi jeg godt kan lide hende. Jeg synes hun er rigtig god til at argumentere, hun argumenter vildt godt.

Interviewer: Okay det giver god mening. Synes du at du deltager aktivt i samfundsfagstimerne?

Informant: Altså jeg deltager aktivt, nok ikke det fag jeg deltager mest aktivt i, fordi jeg ikke synes jeg er så god til det. Jeg siger noget nogle gange i timerne, men ikke altid. Hvis jeg ikke deltager så er det fordi jeg ikke forstår det og så er det svært at være med. Men hvis jeg forstår det, så siger jeg meget i timerne og så noget.

Interviewer: Okay. I det næste spørgsmål nævner jeg nogle forskellige arbejdsformer som man kan bruge i samfundsfaget. Du må gerne vælge en eller flere som du foretrækker og gerne sig hvorfor.

- Problem- og projektorienteret
- Casebaseret undervisning
- Rollespil, simuleringer og scenarier
- Klasseundervisning (læreroplæg)
- Individuelt arbejde
- Par og/eller gruppearbejde
- Klasesamtale eller/og debat

Informant: Jeg foretrækker nok par- og gruppearbejde. Læreroplægene kan godt blive lidt kedeligt nogle gange. Det hjælper mig hvis man laver tingene sammen med andre så man kan høre andres meninger eller hvis nogen kan svare på nogle ting eller svare på opgaver som man ikke selv kan svare på du ved. Men jeg tror faktisk jeg bedst kan lide pararbejde fordi nogle gange i større grupper er der en der godt kan overtage lidt. Klasedebatter er også fine nok, men nogle gange får man ikke så meget ud af det hvis der er nogle få der snakker mest.

Interviewer: Okay. Er der nogle emner du synes der er spændende?

Informant: Hmm. Ja det er der. Jeg kan ikke lide politik men alt det andet synes jeg er spændende. Vi lavede så noget aktie-spil sidste uge hvor man i spillet forestillet sig at man havde aktier og så vi hvordan det kunne gå, i forhold til op og ned. Vi har også prøvet så noget hvor vi skulle forestille os at være en anden og svare på nogle svære valg eller spørgsmål om hvad personen vil gøre. Det var faktisk rigtig fedt og der havde man heller ikke brug for så meget information, ud over at man

selvfølgelig skulle kende den person. Men ja det var hvert fald meget spændende og man lærte også noget af det.

Interviewer: Ja det lyder også spændende! Næste spørgsmål er lidt samme øvelse som før. Jeg nævner nogle forskellige svarmuligheder og så må du vælge hvad du tænker og sig gerne hvorfor. Så spørgsmålet lyder: Hvornår motiverer et emne dig mest i samfundsfag?

- Når det er relevant for mig
- Når det er aktuelt
- Når det interesserer mig
- Når arbejdsformen er sjov og/eller spændende

Informant: Jeg bliver mest motiveret når vi laver noget der interesserer mig. Men sådan har jeg det generelt du ved. For så er det også sjovt og noget der siger mig noget og så kan man dykke ned i noget mere fordi man interesserer sig for det.

Interviewer: Det giver også god mening. I forhold det om emnerne er aktuelle - gør det ingen forskel for din motivation?

Informant: Altså jeg f. eks heller have om noget der sker lige nu end om for 50 år siden, men nej egentlig ikke. Det motiverer mig helt klart mest hvis jeg interesserer mig for det eller hvis det vi laver, er sjovt og måske lidt anderledes nogle gange.

Interviewer: Okay tak. Lad os prøve at gå uden for skolen også. Føler du at du 'møder' samfundsfaget udenfor skolen? Taler I f.eks. om hvad der sker i samfundet derhjemme eller andre steder?

Informant: Ja nogle gange gør jeg. Det er med min familie for det meste. Så taler jeg med min mor nogle gange, hvor vi spørger hinanden om nogle forskellige ting. Især lige nu med alt det med Rusland og så noget. Men vi ser ikke nyhederne derhjemme, for vi synes det er lidt deprimerende nogle gange. Jeg snakker også med mine venner og så noget. Lige for tiden der er det meget det der

sker med Johnny Depp og retssagen, men det ved jeg ikke om det er så samfundsfag. Men så taler vi om hvad der kan ske i retssagen og så noget. Så ja nogle gange gør jeg men ikke så meget.

Interview 4: Informant: Amina (9. klasseelev)

Interviewer: Hvad synes du om samfundsfag?

Informant: Jeg synes det er spændende fordi man kan sige sine holdninger og fortælle hvad man synes. Man kan diskutere med sine klassekammerater hvis der er noget man er uenig.

Interviewer: Føler du dig motiveret i samfundsfag?

Informant: Ja. Det er en af de timer på ugen man glæder sig lidt til mere end andre fag du ved.

Interviewer: Synes du selv at du deltager aktivt i samfundsfagstimerne?

Informant: Ja meget. Jeg er en af dem i klassen der snakker mest tror jeg. Jeg stiller spørgsmål hvis jeg ikke forstår det, jeg prøver at gøre mit bedste i opgaverne og jeg siger mine holdninger. Så jeg synes helt klart at jeg deltager meget i samfundsfag.

Interviewer: Okay. I det næste spørgsmål nævner jeg nogle forskellige arbejdsformer som man kan bruge i samfundsfaget. Du må gerne vælge en eller flere som du foretrækker og gerne sig hvorfor.

- Problem- og projektorienteret
- Casebaseret undervisning
- Rollespil, simuleringer og scenarier
- Klasseundervisning (læreroplæg)
- Individuelt arbejde
- Par og/eller gruppearbejde
- Klassesamtale eller/og debat

Informant: Klassesamtale og debat, i grupper og når vi arbejder med cases. Det er helt klart dem jeg synes er de fedeste. Klassesamtale er fordi man kan diskutere, grupper fordi det bedst at lave det

sammen med ens venner og folk man arbejder sammen med og så case fordi så er det meget konkret om et emne du ved. Vi havde f. eks om nogle der havde drukket og kørt bil og så kørte de en person over. Så skulle vi arbejde med om dem der ikke kørte bilen også skulle have straf og så noget du ved. Så ja de tre vil jeg vælge.

Interviewer: Okay det giver mening og rigtig fint med eksempler. Hvilke emner synes du er de mest spændende? Og hvorfor?

Informant: Jeg tror så noget med kriminalitet og sociale forhold og så noget. Generelt du ved så noget med hvorfor personer gør som de gør og hvilken betydning det har for ens liv og så noget. Økonomi og politik er også fint, men det der andet er helt klart det fedeste. Social arv og hvorfor folk bliver kriminelle eller om folk får en uddannelse selvom ens forældre ikke har haft en. Så noget der kan jeg bedst lide af emner.

Interviewer: Okay. I næste spørgsmål er der også flere muligheder.

Hvornår motiverer et emne dig mest i samfundsfag?

- Når det er relevant for mig
- Når det er aktuelt
- Når det interesserer mig
- Når arbejdsformen er sjov og/eller spændende

Informant: Faktisk alle sammen tror jeg. Altså når der er noget der interesserer mig så kan jeg bedre sætte mig ind i det du ved. Og det er godt og vigtigt at vide hvad der sker lige nu i verden og samfundet. Og ja du ved hvis det vi laver, er sjovt i undervisningen så er man også motiveret til at deltage du ved. Men ja altså jeg er generelt rigtig glad for faget og der er forskellige grunde. Faktisk alle dem du sagde har betydning for mig du ved. Men sådan generelt så tænker jeg og de andre i klassen også meget på eksamen, hvis det skulle blive trækfag. Så selvom jeg godt kan lide faget af de forskellige grunde, så tænker man også at man må føle ekstra godt med, hvis nu det blev trukket, for så skal vi jo op i et emne og lave et produkt og så noget.

Interviewer: Ja det giver god mening. Lad os tale lidt om du møder samfundsfaget uden for skolen. Føler du at du 'møder' samfundsfaget udenfor skolen? Taler I f.eks. om hvad der sker i samfundet derhjemme eller andre steder?

Informant: Ja helt klart. Jeg taler med mine forældre og mine veninder. Vi ser nyheder, vi diskuterer forskellige ting. Vi taler om så noget med 'hvordan kan det her ske?'. Jeg tror det er mere mig der bringer det frem på bordet du ved. Men vi taler meget derhjemme, også med mine søskende. Med mine veninder er så noget med 'hvem vil du stemme på?' og hvorfor og så noget. Vi har også forskellige holdninger og jeg tror at det gør at vi kan tale meget om det. Og vi kan tale sammen fordi vi er gode veninder så det er meget nemmere at snakke om uenigheder og så noget.

Interviewer: I det sidste spørgsmål vil jeg spørge dig om du synes der er noget din lærer kan gøre for at motivere dig mere for faget?

Informant: Det bedste hun kan gøre, er at lade os tale sammen om samfundsfaget. Det er det fag vi kan snakke om uenigheder og diskutere du ved. Hun er også god til at styre selve diskussionen du ved men ja det er det hun bedst kan gøre for at vi bliver mere motiveret til faget.

Interviewguide til informant 5-6 (lærerinterviews)

Hvor lang tid har du undervist i samfundsfag?
Hvad tænker du om faget? Hvad kan det?
Føler du at elever er motiveret i samfundsfag sådan helt generelt?
Hvilke arbejdsform(er) foretrækker du at bruge i samfundsfagsundervisningen?
Er der nogle tiltag i forhold til dine didaktiske overvejelser som du tror motiverer eleverne mere i samfundsfaget?

Interview 5: Informant: Lærer 1: Christina

Interviewer: Hvor lang tid har du undervist i samfundsfag?

Informant: Siden 2002. Små 20 år.

Interviewer: Hvad tænker du om faget? Hvad kan det?

Informant: Jeg synes det er rigtig vigtigt fag. Jeg synes det er vigtigt af den grund at hvis vi ser på folkeskolens formålsparagraf og hvordan man opfylder den - så hele den del der handler om demokrati. Det kan du godt arbejde med lavpraktisk rundt om fagene, altså hvad vil det sige. Men alt det med at få et sprog på - det ligger faktisk i samfundsfaget, og også i historie, men primært i samfundsfaget.

Interviewer: Føler du at elever er motiveret i samfundsfag sådan helt generelt?

Informant: Ja det er et meget populært fag. Altså man kan meget hurtigt få succes med at gøre noget kedeligt som lærer, så det handler jo selvfølgelig om de didaktiske overvejelser og valg, men ja det er populært - jeg tror det er fordi det lægger op til at de kan diskutere og mene noget. Man kan tage fat i noget aktuelt og det tror jeg motiverer eleverne - sådan helt generelt. Tit har de også nogle misforståelser om forskellige ting og emner - så faget åbner også op for de får nogle nye tilgange og perspektiver på emner og så noget.

Interviewer: Hvilke arbejdsform(er) foretrækker du at bruge i samfundsfagsundervisningen?

Informant: Klasse debat og gruppearbejde med både små og større grupper. Og en gang imellem arbejder vi intenst med nogle cases.

Interviewer: Er der nogle tiltag i forhold til dine didaktiske overvejelser som du tror motiverer eleverne mere i samfundsfaget?

Informant: At vi diskuterer spændende, relevante og aktuelle emner og at de får lov til at komme mere på banen. Altså at man på en eller anden måde har en mere fælles styret undervisning og ikke så meget lærerstyret som det ellers kan være i andre fag. Men ellers så medbestemmelse- og indflydelse på emnerne tror jeg. De interesserer sig mere for nogle emner end andre. Derudover så er det vigtigt at man har alle elever for øje. Samfundsfag kan godt være et følsomt fag når emnerne handler om følsomme emner, som f. eks flygtninge og indvandrere, social eksklusion, klimaforandringer osv. Så man skal være opmærksom på hvilke elever der måske kunne blive påvirket af diskussioner og så noget.

Interviewer: Det er en god pointe. Hvordan kan man så have alle elever for øje sådan helt praktisk?

Informant: Jamen det er der ikke nogen formular på - det er forskelligt for hver klasse og hver elev. Men ja altså, være opmærksom på dine elever. Man kender jo sine elever da man plejer at have flere fag med den klasse man underviser i samfundsfag. Det kan også være så noget med at vide hvornår og hvor langt man skal lade diskussioner gå, f. eks kan jeg huske en debat om Palæstina/Israel som godt nok blev følelsesladet for nogle elever.

Interview 6: Informant: Lærer 2: Frederik

Interviewer: Hvor lang tid har du undervist i samfundsfag?

Informant: Jamen jeg underviser i det nu i min 9. klasse og sidste skoleår. Men det startede for små 10 år siden. Så et par hold er det blevet til.

Interviewer: Hvad tænker du om faget? Hvad kan det og hvad synes du om at undervise i faget?

Informant: Jeg synes det er givende. for mig er det vigtigt at eleverne vokser op i et samfund hvor de kender spillereglerne - de demokratiske værdier som præger samfundet.

Informant: Føler du at elever er motiveret i samfundsfag sådan helt generelt?

Interviewer: Ja bestemt. De kan udfolde nogle holdninger og de elever der måske generelt har nogle svære forudsætninger for at deltage aktivt i skolen, kan komme mere på banen i de samfundsfaglige diskussioner, fordi nogle af emnerne berører dem og deres følelser og holdninger.

Interviewer: Hvilke arbejdsform(er) foretrækker du at bruge i samfundsfagsundervisningen?

Informant: Jamen det er nok klassediskussionerne vil jeg sige. Derudover så giver det mening med at holde en del læreroplæg da der ikke er særlig mange lektioner - jeg prøver så at understøtte dem med noget visuelt så de ikke falder i søvn. Men ja vi taler om hvordan man argumenterer i klassediskussioner - så på den måde oplever de at være en del af en demokratisk offentlig debat.

Interviewer: Er der nogle tiltag i forhold til dine didaktiske overvejelser som du tror motiverer eleverne mere i samfundsfaget?

Informant: Jamen jeg tror det handler om hvilken tilgang du har som lærer og hvordan du tilrettelægger din undervisning. Jeg tror at man skal starte i 8. klasse med nogle relaterbare emner og så køre på med diskussionerne - så de kan se at de har en stemme og kan ytre sig i undervisningen og samtidig lære noget.